

"ETTÄ VOISIN OSALLISTUA"

**KESKUSTAN
OHJELMA KOHTI LAAJAA
JA AVOINTA KANSANVALTAA**

**KESKUSTAN
POLITIikka-
LINJAUKSET
2018**

KESKUSTAN DEMOKRATIA- JA KANSALAI- YHTEISKUNTAPOLIITIKAN KESKEISET LINJAUKSET

1. PÄÄTÖKSENTEKO VAATII SUURIA RAKENNEUUDIS- TUKSIA

Keskusta sitoutuu uudistamaan päätöksenteon rakenteita vastaamaan tämän päivän yhteiskuntaa.

2. VAIKUTTAMISEN JA OSALLISTUMISEN UUDET ILMIÖT OTETAAN VAKAVASTI

Spontaania ja lyhytkestoisia pop up -toimintaa tuetaan osana yhteiskunnallista osallistumista. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen neljäs sektori eli yksittäiset aktiivikansalaiset, järjestäytymättömät yhteisöt ja erilaiset somessa toimivat ryhmät tunnustetaan osana yhteiskunnallisen vaikuttamisen kenttää. Kansalaisten suoran osallistumisen keinoja lisätään.

Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri vaatii tervehdyttämistalkoot, koska kärjistyksen ja tahallinen väärinymmärtäminen saavat monet jättäytymään keskustelujen ulkopuolelle. Medialukutaitoa korostetaan ja informaatiovaikuttaminen estetään. Tavoitteena on terve ja hyvinvoiva keskustelukulttuuri.

Osallisuudesta puhuttaessa muistetaan, että myös sen nurjaan puoleen – osattomuuteen ja syrjäytymiseen – on puututtava.

3. LASTEN JA NUORTEN OSALLISTUMISEN TULEVAN VAALIKAUDEN KÄRKIÄ

Lasten toimijuutta yhteiskunnassa edistetään tekemällä päätöksenteosta ymmärrettävämpää ja kehittämällä lapsille sopivia digitaalisen osallistumisen keinoja.

Koulukulttuuria kehitetään suuntaan, jossa puolueet ja kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat luontainen osa koulujen kasvatustehtävää.

Äänestysikäraja lasketaan 16 ikävuoteen kaikissa vaaleissa.

4. OSALLISUUDEN NÄKEMINEN UUSIN SILMIN

Puoluedemokratiaa vahvistetaan: Keskusta järjestönä uudistuu ja avautuu. Peruspilareina toimiviin Keskustan järjestökenttään ja poliittiseen linjatyöhön otetaan mukaan kaikki suomalaiset.

Yhdistysten ja järjestöjen rahoitusjärjestelmää selkeytetään. Vapaaehtois- ja talkotoiminnan normeja puretaan edelleen ja ohjeistukset kootaan yhdeksi tietopankiksi.

Maakuntauudistus on tapa lisätä lähidemokra-

tiaa. Kunnat ja maakunnat tarvitsevat riittävällä työajalla resursoituja luottamushenkilöitä ja uusia politiikan tekemisen tapoja työelämän, arjen ja luottamustoimien yhteensovittamiseksi.

5. DEMOKRATIA- POLITIikka- KANSAINVÄLISEN TYÖN KÄRKEEN

Hyödynnetään suomalaista demokratia- ja yhteiskuntaosaamista.

Tuetaan yhdistysten ja seurojen kansainvälistymistä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Vahvistetaan Keskustan kansainvälistä toimintaa.

SISÄLLYS

1. *Päätöksenteko vaatii suuria rakenneuudistuksia*
2. *Vaikuttamisen ja osallistumisen uudet ilmiöt otetaan vakavasti*
 - 2.1. *Neljäs sektori ja pop-up –osallisuus*
 - 2.2. *Dialogisuus, keskustelukulttuuri ja informaatiovaikuttaminen*
 - 2.3. *Syrjäytyminen, osattomuus ja radikalisaatio*
3. *Lasten ja nuorten osallistuminen tulevan vaalikauden kärkiä*
4. *Osallisuuden näkeminen uusin silmin*
 - 4.1. *Puoluedemokratia*
 - 4.2. *Yhdistykset ja järjestöt*
 - 4.3. *Yhteiskunnan toimijat: kunnat, maakunnat, eduskunta ja seurakunnat muuttavat toimintatapojaan*
5. *Demokratiapolitiikka kansainvälisen työn kärkeen*

1. PÄÄTÖKSENTEKO VAATII SUURIA RAKENNEUUDISTUKSIA

Suomalaisen yhteiskunnan päätöksenteon perusrakenteet on kehitetty 100 vuotta sitten. Nykyisin kansalaisten aktiivisuus kanavoituu yhä enemmän someryhmiin ja kansalaisaloitteisiin, luottamus päätöksentekoon horjuu ja paikallisesta puolueen järjestötoiminnasta on liian pitkä matka eduskunnan päätöspöytien ääreen. Kansalaisyhteiskunta ja päätöksenteon rakenteet erkaantuvat toisistaan. Kyse on ihmisten motivaatiosta ja mahdollisuuksista osallistua päätöksentekoon. Tähän tarvitaan nykyaikaisia toimintamalleja. Aktiivisesta kansalaisuudesta tulee tehdä uusi normaali, ja päätöksentekovaltaa tulee siirtää niin lähelle ihmistä kuin mahdollista. Keskustan ja koko suomalaisen yhteiskunnan tulee ottaa kansanvallan peruskorjaus tosissaan.

RATKAISUJA:

- Keskusta sitoutuu nostamaan kansanvallan peruskorjauksen eduskuntavaalien tärkeäksi vaaliteemaksi ja sitoutuu radikaaleihinkin aktiivista kansalaisuutta edistäviin uudistuksiin hallitusneuvotteluissa sekä tulevilla eduskuntavaalikaudella.

Maailma on muuttunut, mutta yhteiskunnallisen päätöksenteon rakenteet eivät. Sitran vanhemmat neuvonantajat Liisa Hyssälä ja Jouni Backman argumentoivat Kansanvallan peruskorjaus -teoksessaan kansalaisyhteiskunnan

uudelleenrakentamisen puolesta. Kansalaisyhteiskunnan ja politiikan toimintatavat erkaantuvat toisistaan päivä päivältä. Miten Keskusta vastaa tähän haasteeseen?

Puolueiden ja julkishallinnon toimintatavat alkavat vaikuttaa vierailta. Puolueiden järjestöorganisaatiot vastaavat vuonna 1906 SDP:n kehittämää mallia. Nyt on aika herätä. Poliitiikan legitimiteetti kärsii, jos kansalaisten vaikuttamisen halu ei vastaa tarjottuja malleja. Poliitiikan toimintatavat ja rakenteet ovat liian jäykkiä. Miksi julkinen hallinto kerää kansalaisiltaan jatkuvaa kritiikkiä? Miksi vaalien äänestysaktiivisuus on liian alhainen? Miksi puolueiden tapahtumat keräävät ympärilleen vain puolueaktiivien joukon?

Kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta on aika muodostaa iso kuva. Tavoitteena tulee olla se, että aktiivisesta kansalaisuudesta tehdään uusi normaali. Yhteiskunnan nopeasti muuttuviin tilanteisiin on tarjottava mahdollisuus myös vaikuttaa ja osallistua nopeasti. Kansalaisten kuulemisen, kuuntelemisen ja politiikan toimintatapojen tulee vastata kansalaisten tarpeisiin.

Keskustan tulee sitoutua kansanvallan peruskorjaukseen sekä siihen, että uudistusehdotuksia aletaan elämään todeksi.

2. VAIKUTTAMISEN JA OSALLISTUMISEN UUDET ILMIÖT OTETAAN VAKAVASTI

2.1. Neljäs sektori ja pop-up -osallisuus

Kolmannen sektorin rinnalla kasvaa yhteiskunnan neljäs, aktivismien sektori erityisesti suurissa kaupungeissa. Tämä näkyy mm. jakamis- ja yhteistoimintatalouden vahvistumisena, erilaisten pop-up -tyyppisten tilaisuuksien järjestämisenä, yhteissuunnitteluna, joukkorahoituksena sekä erilaisina somessa toimivina ryhminä. Näiden kautta syntyy uudenlaista yhteisöllisyyttä. Ilmiö haastaa laajentamaan ja uudistamaan osallisuuskäsitettä tekemisen demokratian suuntaan sekä hallintoa hybridihallinnon suuntaan. Sosiaalinen media on merkittävässä roolissa tässä uudenlaisessa osallistumisen ja vaikuttamisen kentässä.

RATKAISUJA:

- Kuntalaisten suoran osallistumisen edellytyksiä tulee vahvistaa ja kehittää. Byrokratian pelko muutetaan sallivuuden ilmapiiriksi ja kansalaisten toimintavalmiudet vapautetaan.
- Etsitään keinoja kytkeä pop-up -tilaisuudet ja kevytosallistuminen politiikkaan ja poliittiseen keskustelukulttuuriin. Kunta- ja

kaupunkiaktivismi nähdään edustuksellista demokratiaa täydentävänä.

- Kevennetään myös puolueen yhdistysrakennetta ja uudistetaan toimintatapoja lisäten laajemman joukon osallistumismahdollisuuksia Keskustan toimintaan.

Muodollisissa instituutioissa vaikuttaminen on aina välillistä. Päätöksentekijät edustavat isompaa joukkoa. Hallintoa toteuttavat käytännössä virkamiehet, viranhaltijat ja muu palkattu henkilöstö. Kansalaiset haluavat kuitenkin suoraa osallistumista. On tärkeää, että puolue toiminta päivittyy tälle vuosituhannelle. Ihmiset eivät halua enää sitoutua yhdistystoimintaan, jos se tarkoittaa pääosin hallinnon pyörittämistä ja kokouksia.

Jäsenet ovat puolueen pitkäjänteisen toiminnan perusta. On kuitenkin tärkeää hyväksyä, että kaikki kannattajat eivät halua liittyä jäseniksi tai olla mukana yhdistyksen pyörittämisessä. On tärkeää, että poliittinen toiminta tarjoaa silti kaikille erilaisia mahdollisuuksia osallistumiseen.

Kunta- ja kaupunkiaktivismi on toimintaa, jossa samoista asioista kiinnostuneet ihmiset löytävät toisensa esimerkiksi somen kautta, ideoivat uutta ja tekevät yhdessä yhteisön hyväksi. Some-ryhmillä ei ole juridista vastuuhenkilöä eikä pankkitiliä. Ryhmä haluaa tehdä asiat heti eikä hallinnollisen vuosikellon mukaan.

Neljännän sektorin toimintaa leimaa vahvasti sosiaalisen median käyttö ja keskustelut. Vaikuttajaryhmien toiminta ja ihmisten arkipäiväinen sometoiminta on hyvä ymmärtää erillisinä asioina. Sosiaaliseen mediaan ja siellä käytäviin keskusteluihin on suhtauduttava kriittisesti – sosiaalisen median keskustelu voi

joskus tuntua myrskyltä, vaikka se olisikin vain pienen piirin vaikuttamisyritys. Kanssakäymisen somessa on haastavampaa kuin kasvotusten kommunikointi, ja osa vuorovaikutuksen elementeistä jää sähköisessä vuorovaikutuksessa peittoon. Sosiaalinen media on tuonut paljon hyvää ja uusia yhteisöllisyyden mahdollisuuksia, mutta siellä on myös paljon asiatonta käyttäytymistä.

Kunta- ja kaupunkiaktivismi monipuolistaa mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja siten laajentaa demokratiaa. Mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan puolueiden, hallinnollisen valmistelun ja päätöksenteon kautta on yhä demokratian kulmakivi. Aktivismi täydentää edustuksellista demokratiaa.

2.2 Dialogisuus, keskustelukulttuuri ja informaatiovaikuttaminen

Yhteiskunnan toiminnan kannalta terve ja toisia kunnioittava keskustelukulttuuri on perustavanlaatuinen kysymys. Nyt keskustelukulttuurissa on jotain mätää. Tahalliset väärinymmärrykset, vastakkainasettelut ja kärjistynyt sosiaalisen median keskustelu ovat omiaan epävakauttamaan yhteiskuntaa. Moni jättää osallistumatta keskusteluihin kotona, ystäväpiirissä, työpaikalla tai julkisuudessa, sillä kärjistyksiä hakevassa ilmapiirissä on usein helpompi olla hiljaa. Keskustelukulttuurin tervehdyttämisestä on tultava sekä Keskustan järjestökentän että yhteiskuntapolitiikan tavoite. Sosiaalisen median osalta erityinen huomio on kiinnitettävä informaatiovaikuttamiseen ja sosiaalisen median väärinkäyttöön.

RATKAISUJA:

- Tarkennamme Keskustan keskustelukulttuurin eettisiä ohjeita, jotka jokainen puolueen ehdokas hyväksyy vaalien yhteydessä, ja joista järjestetään koulutusta keskustatoimijoille.
- Keskustan virallisten kokousten asialistoille lisätään kohta, jossa käydään läpi konkreettiset toimenpiteet, joilla toimijamme ovat edistäneet positiivisen, avoimen keskustelukulttuurin luomista ja uudenlaista osallistumista.
- Nostetaan yhteiskunnallisen keskustelun ja sosiaalisen median käyttäytymissäännöt osaksi yhteiskunnallista keskustelua. Järjestetään aiheesta koulutusta.

Etsitään keinoja tunnistaa ja torjua vieraiden tahojen informaatiovaikuttaminen. Edistetään medialukutaitoa ja mediavalmiuksia kaikissa ikäryhmissä.

Haluamme palauttaa politiikkaan dialogin sekä keskinäiseen ymmärrykseen ja kunnioitukseen pyrkivän keskustelutavan. Ihmisillä on tarve puhua ja saada näkemyksiinsä vastakaikua. Mitä hyötyä on keskustelusta, joka pyrkii vain osoittamaan toisen olevan väärässä? Mitä tämä dialogisuus tai ymmärtävä keskustelukulttuuri voisi tarkoittaa Keskustan toiminnassa?

Sitoudutaan yhdessä siihen, että Keskuksa on edelläkävijä ymmärtävän vuorovaikutuksen toimintamallissa. Dialogisuuden tulee olla vahvasti ja näkyvästi esillä Keskustan ohjelmissa ja koulutuksissa sekä keskustalaisessa ilmapiirissä. Yhteisen ymmärryksen ja puolueen sisäisen

kunnioittavan keskustelukulttuurin rakentamisen alkaa omasta pesästä.

Kenelläkään ei ole koko viisautta yksin. Ihmisellä on taipumus nähdä maailma vain omasta ikkunastaan. Siksi toisenlaiset näkemykset on otettava vastaan kiitollisena, vaikka sisältöä ei hyväksyisi. Jokainen keskustelu antaa mahdollisuuden ymmärtää maailmaa paremmin. Kukaan ei ymmärrä toista tai itseään täysin. Jokainen kantaa mukanaan kaikkea kokemaansa, eikä hän avaudu ikinä kokonaan. Maailma ja toinen ovat aina salaisuuksia.

Samaan kysymykseen on usein monta hyvää ja oikeaa, mutta erilaista vastausta. Maailmaa ei voi jakaa osiin ja sitten tarkastella yhtä osaa kuten se olisi itsenäinen, muusta irrallinen. Siksi kärjistyksiset ja yksinkertaiset, taikatempumaiset väitteet tulee hylätä. Onko politiikan puhumisen tavoite poliittiset pikavoitot ja kannatuksen kasvu vai kestävä, hyvä yhteiskunta? Puolueen keskustelukulttuuria ja keskustelun tapoja avataan, ja poliittisiin keskusteluihin osallistuminen avataan mahdollisimman monelle niin ajankäytön, kielen, esteettömyyden kuin uusien ihmisten mukaan saamisen näkökulmasta.

Keskustelukulttuuriamme hämmentävät paitsi huonot keskustelutavat myös ulkopuolelta tulevat vaikutusyritykset. Julkinen keskustelu tapahtuu yhä useammin some-kanavilla, jotka

Sydämensivistys ja lähimmäisenrakkaus ovat toisen ihmisen kunnioittamista ja huomioimista. Suomen pitää olla maa, jossa ihmiset puhuvat toisilleen kauniisti.

Keskustan periaateohjelman kohta 17.

ovat suosittuja alustoja trolleille. Some-kanaviin ja suppeisiin lähteisiin perustuva tiedonhaku ja mielipiteenmuodostus altistavat suoralle ja epäsuoralle informaatiovaikuttamiselle.

2.3 Syrjäytyminen, osattomuus ja radikalisaatio

Yhteiskunnallisesta osallistumisesta ei voi puhua nostamatta esille sen nurjaa puolta, syrjäytymistä ja osattomuutta. Suomalaisille tyypilliset kansantaudit ovat saaneet rinnalleen yksinäisyyden ja osattomuuden. Ne eivät ehkä asetu tautiluokituksiin, mutta niitä on syytä ajatella koko kansakuntaa koskevana ja yhä merkittävämpänä ongelmana. Jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on oikeus olla aktiivinen kansalainen itselleen sopivalla tavalla. Myös radikalisoituminen on osa yhteiskunnallisen osattomuuden ongelmaa, sen ääri-ilmiö.

RATKAISUJA:

- Kaikille lapsille taataan mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen. Nuorten tasavertaiset mahdollisuudet harrastaa ja osallistua koulun ulkopuoliseen, nuorisotoimen tai järjestöjen tuottamaan toimintaan edistävät yhteisöllisyyttä ja tasavertaisia lähtökohtia.
- Vahvistetaan ymmärrystä sukupuolisensitiivisyydestä. Sukupuolisensitiivinen tyttö- ja poikaerityistyö tukee lasten ja nuorten kasvua.
- Tuetaan maahanmuuttajanuorten opiskelua ja integraatiota yhteiskuntaan. Nuorten kotoutumisen kannalta tärkeisiin ammat-

teihin kuten opettajiksi, sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiksi ja poliiseiksi on saatava yhä enemmän maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

- Radikalisaatioilmiön tutkiminen. Tutkimusten tuloksia sekä johtopäätöksiä hyödynnetään aktiivisesti päätöksenteossa. Toimenpide-ehdotuksia pilotoidaan joillakin alueilla, joilla syrjäytymistä, osattomuutta ja radikalisaatiota erityisesti ilmenee. Pilottien kokemuksia hyödynnetään laajemmassa käyttöönotossa tai muiden toimintatapojen kokeilussa.
- Radikalisoitumisen ennaltaehkäisyä yhteisöllisyydellä. Toimenpiteinä on valtion turvattava turvapuhelinten resurssit, esim. Poikien puhelin.
- Radikalisoitumista ehkäistään myös sivistyspolitiikalla. Enemmän kuin tietoa sivistys on taitoa oppia, kuunnella ja omaksua. Erityisiä panostuksia tehdään medialukutaidon osaamisen kasvuun.

Työttömyys on suuri syrjäytymistä aiheuttava tekijä. Siksi on syytä kysyä, toimivatko esimerkiksi työnvälityspalvelumme nyt tai ajatellussa tulevaisuudessa niin, että ihmisen on mahdollista rakentaa "työuraansa" mielekkäästi. Onko se mahdollista myös heille, joilla on rikkonainen työhistoria tai ei työhistoriaa ollenkaan? Toimivatko palkkatuet tai kuntoutustuet niin, että ihmisellä mahdollisuus hyödyntää omia kykyjään ja tavoitella sellaista työtä, jonka hän itse kokee mielekkääksi?

Heikki Hiilamo kirjoitti lehtiartikkelissaan (ESS 5.1.2018) sosiaaliturvaan kohdistuvista valuvioista eli vioista, joiden takia työttömyysturvaa käytetään epätarkoituksenmukaisesti ja

sosiaaliturvajärjestelmä kaipaa täysremontin. Hiilamo huomauttaa: *”Työttömyysturvaa nostetaan lisäksi muihin tarkoituksiin - esimerkiksi lapsen ja muiden läheisten hoitoon, sairaudesta toipumiseen, työkyvyttömyyteen, opiskeluun ja yritystoimintaan - kuin työn etsintään. Toisaalta työttömät käyttävät myös muita etuuksia - ennen muuta asumistukea ja toimeentulotukea - toimeentulonsa turvaamiseen.”*

Osattomuus on osattomuutta yhteiskunnasta, sen toiminnasta ja saavutuksista. Henkilökohtaisen elämän ongelmia tulee aina ensin lähteä ratkaisemaan henkilökohtaisella tasolla. *Että jokaisella on joku, joka välittää.* On merkkejä siitä, että kansallisen yhtenäisyyden ja sitä kautta solidaarisuuden kokeminen toisia ihmisiä kohtaan on Suomessa heikkenemässä. Tämän asian miettimiseen tulee käyttää politiikassa enemmän keskusteluaikaa.

Uskaltaisimmeko sanoa ääneen sen, että yhteiskunnassamme on laaja joukko ihmisiä, joiden osallisuuden vahvistaminen on ei-kenenkään-maalla? Jos ei ole työtä, ei ole työterveyshuoltoa ja työkavereita eikä välttämättä arkirytmii; voit hyvin kadota, jos haluat. Keskusta ei sulje silmiään ihmisiltä, jotka ovat turvaverkkojen ulottumattomissa. Millaiset ovat ne keinot, joilla heidät tai meidät tavoitetaan?

Osattomuus voi olla myös esimerkiksi digiosattomuutta, joka sulkee ihmisen pois sähköisten palveluiden piiristä, virtuaalisista yhteisöistä ja valtaosasta töitä. Vaikka uudet sukupolvet kasvavat uuden teknologian keskellä, on teknologinen kehitys niin nopeaa, että myös tulevaisuudessa tulee olemaan tarvetta vaihtoehtoisille osallistumisen tavoille. Monet ryhmät tulevat jatkossakin tarvitsemaan apua sähköisten palvelujen käytössä.

Koulutusjärjestelmän tehtävä on tukea yksilöiden kasvua. Järjestelmä ei kuitenkaan palvele nykyistä todellisuutta. Syrjäytyminen on selkeä merkki tästä. Ne nuoret, jotka eivät löydä paikkaansa yhteiskunnasta, ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Yhteiskunnan tehtävä on vastata tähän.

Yksinäisyys ja osattomuus ovat yhä suurempia yhteiskunnallisia ongelmia. Ne voivat johtaa syrjäytymiseen ja radikalisaatioon. Osaton ihminen kokee ulkopuolisuutta yhteiskunnasta. Palvelujärjestelmämme voi olla vaikea puuttua kokonaisvaltaiseen syrjäytymiseen.

3. LASTEN JA NUORTEN OSALLISTUMINEN TULEVAN VAALIKAUDEN KÄRKIÄ

Lasten ja nuorten osallistuminen nostetaan yhdeksi tulevan vaalikauden kärkiteemoista. Demokraattisen järjestelmämme pohja rakennetaan koulutuksessa. Keskustaan on otettava suuri vastuu Suomen koulutuspoliittisten linjojen tekemisestä, ja huomioitava lapset ja nuoret päätöksenteossa. Lapsen ja nuoren kasvaminen aktiiviseksi ja kiinnostuneeksi yhteiskunnan jäseneksi edellyttää mahdollisuuksia vaikuttaa ja kertoa mielipiteensä. Koulutuspolitiikan linjauksissa tulee lähteä uudenalaisesta koulukulttuurista, joka toimii yhteistyössä poliittisten puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa aktiivisten kansalaisten kasvattamiseksi.

RATKAISUJA:

- Puoluekokouksen linjauksen mukaisesti äänestysikäraja lasketaan maakunta- ja kuntavaaleissa, sekä valtiollisissa vaaleissa 16-ikävuoteen. Äänestysikärajan lasku tulee toteuttaa kautta linjan vuoteen 2023 mennessä. Vaalikelpoisuuden ikäraja säilytetään 18 vuodessa.
- Kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja lasketaan 16 vuoteen.
- Kunnanhallitusten ja maakuntahallitusten kokoonpanoon tulisi soveltaa ikäkiintiötä, jonka mukaan 5% toimielimen päätöksentekijöistä on alle 30-vuotiaita. Näin varmistettaisiin, että puolueet nostaisivat nuoria päättäjiksi kaikkialla Suomessa.
- Edistetään demokratiakasvatusta kouluissa ja nostetaan nuorten perusvalmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.
- Oppilas- ja opiskelijakunnille annetaan enemmän valtaa koulujen arkea koskettavissa asioissa. Nuorisovaltuutetuille taataan läsnäolo- ja puheoikeus kotikunnan ja maakunnan päättävissä elimissä, kuten lautakunnissa ja valtuustoissa.
- Luodaan lapsille sopivia digitaalisen osallistumisen alustoja ja autetaan riittävien medialukuvalmiuksien kehittämisessä.
- Keskeiseksi koulutuspoliittiseksi linjaukseksi otetaan koulujen, puolueiden ja kansalaisyhteiskunnan saumaton yhteistyö. Tuetaan puolueiden nuorisojärjestöjä työssään nuorten demokratiakasvatuksen parissa.

Nuorisovaltuustojen kautta kuuluu nuorten ääni maakunnissa ja kunnissa jo silloin, kun nuoret eivät vielä itse ikänsä puolesta voi asettua ehdolle tai äänestää. Nuorten kuuleminen ei saa olla vain muodollista, vaan heidät tulee ottaa mukaan päätöksentekoon. Jokaisessa kunnassa tulee toimia nuorisovaltuusto, jolle taataan riittävät toimintaresurssit ja puhe- ja läsnäolo-oikeudet kunnan toimielimiin. Nykyinen kuntalaki mahdollistaa myös nuorisovaltuuston edustajan nimeämisen kunnanvaltuustoon puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Tällainen toimintamalli on käytössä monissa kunnissa, esimerkiksi Rovaniemellä. Koulujen oppilas- ja opiskelijakunnille tulee antaa vaikutusvaltaa arkipäivän päätöksiin.

Lasten on päästävä mukaan digitaaliseen osallistumiseen, koska digitaalisuus on jo nyt vahvasti läsnä lasten arjessa. Lasten toimijuutta tulee vahvistaa tekemällä yhteiskunnallisesta päätöksenteosta heille ymmärrettävää, kehittämällä lapsille sopivia digitaalisen osallistumisen kanavia ja huomioimalla kasvatustyössä sosiaalisen median haasteet sekä lasten ja nuorten oikeudet ja velvollisuudet digiympäristössä. Lapsia on opastettava digitaaliseen medialukutaitoon.

Koulukulttuuria kehitetään niin, että puolueet ja kansalaisyhteiskunnan toimijat pääsevät jatkossa osallistumaan koulujen kasvatustehtävään. Tämä toteutetaan toimintatapoja uudistamalla, ei vain elvyttämällä vanhoja. Koulutuspolitiikalla tulee luoda kouluihin uusi toimintakulttuuri, jossa yhteiskunnan toimijat ovat mukana. Koulujen ovet on avattava puolueille ja kansalaisyhteiskunnalle.

Osallisuuskasvatus tulee ottaa vahvasti opetussuunnitelmiin. Tiedot ja taidot työnhakuun, me-

dian seurantaan ja kommentointiin, poliittiseen vaikuttamiseen ja sosiaalisten suhteiden luontiin ovat äärimmäisen tärkeitä muuttuvassa yhteiskunnassa. Professori Juho Saaren eriarvoistumistyöryhmän loppuraportin mukaan (s. 30) "Yksilön perustuslaillinen oikeus osallistua ja vaikuttaa toteutuu puutteellisesti, eivätkä uudet osallistumisen tavat ole poistaneet eriarvoisuutta. Koulutus, tulotaso, ammattiasema ja kotitausta selittävät suomalaisten osallistumista ja kansalaispätevyyttä. Hyväosaiset osallistuvat keskimääräistä aktiivisemmin ja arvioivat muita myönteisemmin vaikutusmahdollisuuksiaan". Demokratiataitojen eriytyminen huolestuttaa. On tärkeää keskustella myös siitä, tulisiko oppivelvollisuuskäytäntöä pidentää, alusta tai lopusta. Oppivelvollisuuden rinnalla on alettava puhua myös oppioikeudesta. Demokratiataitojen kehittymisestä on pidettävä huolta täysi-ikäisyyteen ja aikuisuuteen saakka.

Kunta- ja maakuntapäätäjien keski-ikä on ollut korkea kaikkialla Suomessa. Nuoret muodostavat tärkeän väestöryhmän, jonka kokemuksia ja mielipiteitä tulisi kuulla kotiseutua kehitettäessä. Kunnanhallitusten ja maakuntahallitusten kokoonpanoon tulisi soveltaa ikäkiintiötä, jonka mukaan 5% toimielimen päätöksentekijöistä on alle 30-vuotiaita. Näin varmistettaisiin, että puolueet nostaisivat nuoria päättäjiksi kaikkialla Suomessa.

Nuorten roolia yhteiskunnan päätöksenteossa tulee vahvistaa. Äänestysikärajan laskeminen ainakin paikallisissa vaaleissa pitää nähdä ratkaisuna nuorten yhteiskunnalliseen kasvatukseen. Oikeus vaikuttaa itseään lähellä oleviin, paikallisiin asioihin, on mitä parhain tapa herättää intoa vaikuttamiseen. Äänestysikärajaa tulee laskea maakunta-, kunta- ja valtiollisissa vaaleissa 16 ikävuoteen. 16-vuotiaan tulisi voida allekirjoittaa kansalaisaloite.

4. OSALLISUUDEN NÄKEMINEN UUSIN SILMIN

4.1 Puoluedemokratia

Puolueet ovat nyt ja jatkossakin keskeisin yhteiskunnallisen päätöksenteon moottori ja väylä. Keskustan tulee mahdollistaa kaikkien suomalaisten osallistuminen puolueen toimintaan ja poliittiseen linjanvetoon. Uusia keinoja ja teknologiaa on otettava käyttöön esimerkiksi ohjelmatyössä. Edustuksellista demokratiaa toteutetaan jatkossakin vaalien kautta, ja jo ehdokasasettelussa lähdetään laajasti yhteiskuntaa edustavista ehdokaslistoista.

RATKAISUJA:

- Keskusta-aatteen konkretisoiminen twiitin mittaiseksi.
- Keskustan on rakennettava osallistavaa toimintakulttuuria myös vaalien välillä. Keinopakki osallistua Keskustan toimintaan:
 - Vaikuttajakiihdyttämö-mentorointiohjelman vakiinnuttaminen.
 - Keskustan ministereille luodaan salkkujen ympärille teemoitetut politiikkaryhmät, joissa tarjotaan mahdollisuus kehittää omaa poliittista osaamista ja syventää mielenkiintoa. Ministerien politiikkaryhmiin pidetään ovet leveällä ja katto korkealla, kenen tahansa on

voitava osallistua. Poliittikkaryhmien toiminnan organisoinnissa puolueella on oltava avainrooli ja poliittikkaryhmien toiminta tulee ottaa huomioon osana koko Keskustan linjaa.

- Otetaan digi keskeiseksi työkaluksi osallistaa suomalaisia Keskustan poliittikkatyöhön. Jatkossa käytetään yhä enemmän jäsenkyselyjä ja sovellusäänestyksiä myös yksittäisissä ajankohtaisissa kysymyksissä.
- Kehitetään puoluekokoukseen sellaisia kokousteknisiä ratkaisuja, jotka mahdollistavat mielipiteen sanomisen ja keskustelun useammille jäsenille useammista aiheista, esimerkiksi erilaiset äänestyssovellukset ja teemakeskustelut.
- Puolueen eri toimielinten ja muita Keskustan kokouksia viedään ympäri Suomen julkisiin tiloihin kuten kahviloihin ja kirjastoihin. Kannustamme niin paikallistason organisaatioita kuten valtuustoryhmiä aina Keskustan puoluehallitukseen saakka järjestämään avoimia kokouksia.
- Kun puolueen toimintaan sitoutuminen koetaan liian työllistävänä, on luottamustoimien oheen löydettävä uudenlaisia ratkaisuja. Aktiivinen keskustalaisuus ei ole yhtä kuin kokoustaminen jossain puolueen elimessä.
- Keskustan on huolehdittava, että puolueen listoilla on tasapainoinen sukupuoli- ja ikäjakauma. Vaalien ehdokaslistoilla nuorille ja uusille ehdokkaille kiintiöidään prosentuaaliset minimiosuudet vaalilistojen paikamääristä. Nuorille ehdokkaille taataan alennettu ehdokasmaksu.

2010-luvulla eurooppalaisista keskimäärin vain kolme prosenttia kuuluu puolueisiin, suomalaisista kuusi prosenttia. Luvut ovat hämmentävän alhaisia siihen nähden, että puolueet ovat kuitenkin edelleen edustuksellisen demokratian tärkein vallankäytön kanava. Ihmisten ja puolueiden erkaantuminen toisistaan on erittäin huolestuttava kehityskulku, sillä demokraattisen prosessin olisi luotava myös poliittista osallisuutta. (Lähde: Sitra, Demokratian vaikeuksista kohti tulevaisuuden osallisuutta.)

Keskustan mielestä demokratia on kansanvaltan lisäksi keskustelua ja kuuntelemista. Kaikilla ihmisillä on sama arvo – me tahdomme saada mukaan kaikki.

Puolueiden vahvuus on yhteiskunnallisen näkemyksen monialaisuudessa; ne pyrkivät ottamaan kantaa kaikkiin merkittäviin kysymyksiin ja tarjoavat vaikuttamiskanavan eri politiikan osa-alueista kiinnostuneille ihmisille. Puolueet edustavat – kaikesta saamastaan kritiikistä huolimatta – pitkäjänteisyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa, jossa kaiken pitäisi tapahtua nyt heti. Vaikka kansanvalta tarvitsee remonttia, on suomalainen poliittinen järjestelmä pääosin terveellä ja toimivalla pohjalla.

Puolueiden houkuttelevuus lisääntyy, kun niiden ideologioita eli yhteiskunnallisen kehityksen kokonaisnäkökulmia ja arvoja tuodaan houkuttelevammin esille. Puolueen toiminnan perusta on sen kantaman aatteen ymmärrettävyys. Keskustalaisuuden perussanoma täytyy voida konkretisoida yhden twiitin mittaan. Puolueen on vastattava ihmisten hätähuutoihin myös tunnetasolla ja tarjottava kosketuspinta arjen kysymyksiin.

Keskustan on oltava avoin ja inspiroiva vaikuttamisen väylä, joka tarjoaa jäsenilleen yhteisöllisyyden, oppimisen ja vaikuttamisen kokemuksia. Tällä hetkellä Keskustan järjestöorganisaatio on suunniteltu vanhaan maailmaan eikä uusia vaikuttamisen väyliä pystytä vielä täysimääräisesti hyödyntämään. Vaikuttajakiihdyttämö-mentorointiohjelma on esimerkki hyvistä uusista tavoista aktivoida niin nuoria kuin kokeneempia keskustakonkareita osaksi keskustaperhettä. Vaikka jäsenyyden muodostaakin yhä puolue toiminnan perustan, puoluekirjan puuttumisesta ei saa tehdä tulevaisuudessakaan osallistumisen estettä. Toisaalta toiminnasta ei myöskään pidä häivyttää keskustalaisuutta pois. Ensisijaista on matala kynnyksen päästä mukaan.

Ihminen on vakuutettava vaaleista toiseen yhä uudestaan, uusia tapoja hyödyntäen. Kuitenkin yhä useampi kokee, että puolueiden kautta tai äänestämällä ei voi vaikuttaa. Keskustalla on vahva tahto saada myös tulevat sukupolvet mukaan puolueen järjestötyöhön ja politiikan päätöksentekoon. Keskustan tulee tarjota uudenlaisia matalan kynnyksen tapoja olla mukana politiikan teossa. Näitä uusia keinoja on kokeiltu hyvin tuloksin esimerkiksi Keskustan periaateohjelmaa luotaessa. Ratkaisuksi tarjoamme pienen paketin nykyisiä ja uusia, hyväksi havaittuja keinoja.

Keskustan historia yli 110-vuotisena kansanliikkeenä on pitkä. Puolueen kansanedustajien, ministereiden ja paikallisten toimijoiden kirjo on laaja. Nykyisin monen jäsenen kokemus on se, ettei heillä ole tasa-arvoisia mahdollisuuksia edetä kaikilla puolueen tasoilla tai alueilla. Keskustan tulee rakentaa selkeä ohjelma sisäisen koheesion saavuttamiseksi. Puolueen

rakenteita tutkitaan kriittisesti, jotta epäkohdat huomataan ja niihin voidaan puuttua. Ehdolle asettumista tuetaan mentoroimalla niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Ehdokaslistojen kokoamisessa huomioidaan tasainen ikä- ja sukupuolijakauma ja ehdokkaita myös aliedustetuista ryhmistä. Puolueen sisäisessä ehdokasasettelussa tähdätään aina myös uusiutumiseen ja nuorten ehdokkaiden tukemiseen.

Puoluekokouksessa ”riviosallistujan” vaikuttamismahdollisuus rajoittuu henkilövaalien äänestykseen, lähetekeskusteluun, aloitevastauksen sanamuotojen viilaamiseen ja muiden formaalien puoluekokousasioiden käsittelyyn. Puoluekokous on kuitenkin ylivoimaisesti suurin kokous, jossa jäsenistön mielipiteitä voi kuulla. Ainutlaatuisista tapahtumaa pitäisi pystyä käyttämään paremmin hyväksi.

4.2 Yhdistykset ja järjestöt

Järjestöt ovat merkittävä kansalaisyhteiskunnan toiminta-alue ja yksi yhteiskuntamme vahvuuksista. Monet yhdistykset kuitenkin kärsivät toimijoiden puutteesta ja kilpailevat toimijoista toistensa kanssa. Yhdistykset ovat houkuttelevia, kun niiden kautta joku tietää vaikuttavansa tai saavansa mielekästä tekemistä. Yhdistykset saavat vaikuttamiskokemuksia, kun niitä kuullaan niitä koskevissa asioissa jo ideointi-, suunnittelu- ja valmisteluvaiheissa. Kirjakerhoilla, metsästysseuroilla ja urheiluseuroilla on asiantuntemusta omilta aloiltaan ja yhteiskunnallista sanottavaa.

Yhdistysten avustusjärjestelmä vaatii uudistuksia yhtenäistämisen ja selkeyttämisen osalta. Järjestöt tulee tunnistaa myös tulevien

maakuntien tärkeiksi kumppaneiksi. Vapaaehtois- ja talkootoimintaa haittaavia normeja pitää purkaa ja yhdistysten tarvitsemat tiedot tulee koota yhdeksi tietopankiksi. Järjestötoiminta ja kansalaisaktiivisuus pitää tunnistaa ja tunnustaa myös koulutuksen eri asteilla.

RATKAISUJA:

- Kuullaan järjestöjä ja muita yhteisöjä entistä vahvemmin jo asioiden ideointi-, suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa. Hyödynnetään järjestöjen osaamista yhteisen hyvinvoinnin ja alueiden elinvoiman parantamiseksi sekä entistä parempien palveluiden ja toimintatapojen kehittämiseksi.
- Vahvistetaan kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä. Maakunnat ja kunnat voisivat tarjota järjestöille ilmaiseksi käyttöön muun muassa tiloja ja välineitä. Jokaisessa maakunnassa tulee olla henkilö, jonka toimenkuvaan kuuluu yhteydenpito kolmanteen sektoriin ja sen tukeminen. Esimerkiksi Work-pilots sovelluksella voidaan tuntipalkata nuoria auttamaan järjestöjä muun muassa viestinnässä.
- Nostetaan tavoitteeksi avustusjärjestelmän uudistamisen aloittaminen ja annetaan järjestöille mahdollisuus itse määrittellä tavoitteensa, toimintansa ja painopisteensä rahoittajan sijaan.
- Avustusjärjestelmän uudistamisen tavoitteeksi otetaan byrokratian vähentäminen ja järjestelmän yhtenäistäminen, päällekkäisen raportoinnin purkaminen sekä

järjestöjen yleisrahoituksen takaaminen.

- Verottajan epäselvät ohjeistukset haittaavat talkootyötä. Pyydetään verottajaa selkiyttämään talkootyötä koskevia ohjeistuksia ja tiedottamaan uusista toimintaohjeista tehokkaasti.
- Tehdään työntekijöiden palkkaamisesta yksinkertaisempaa ja katsotaan että työntekijän palkkaamista koskevat säädökset ovat helposti löydettävissä ja ymmärrettävissä.
- Selvennetään vapaaehtoistoimintaa koskevia lupamenettelyjä. Selvennetään viranomaisohjeistuksia ja tarjotaan järjestölle riittävää neuvontaa niin lupa-, verotus-, kuin muissakin viranomaisasioissa.
- Päivitetään valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä.

Tunnustetaan, että järjestötoiminnassa kasvetaan aktiivisiksi kansalaisiksi ja opitaan yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittäviä taitoja. Edistetään kansalaisaktiivisuuden tuomien taitojen hyväksilukua kaikilla koulutusasteilla.

Yhdistykset ja järjestöt ovat elävän kansalaisyhteiskunnan keskeisiä toimijoita ja sosiaalisen pääoman vahvistajia. Järjestötoiminnalla pystytään vahvistamaan myös ihmisten omaehtoista arjessa selviytymistä. Tämän lisäksi yhdistykset ja järjestöt ovat merkittäviä demokratiakasvatuksen ja kansalaistoiminnan alustoja Suomessa. Tärkeää on kuitenkin huolehtia siitä, että yhdistykset ovat jonkin yhteisön toiminnan mahdollistajia, eivät yksittäisten ihmisten oman edun tavoittelun paikkoja.

Tutkimukset osoittavat, että järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan sijoitettu euro tuottaa kuusi euroa yhtä työtuntia kohti. Valtion tuleekin osoittaa riittävät resurssit kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumis- ja vaikuttamisoikeuksien parantamiseen, kuntien ja kansalaistoiminnan yhteistyön kehittämiseen (esim. kumppanuussopimukset), uusien osallistavien työkalujen kehittämiseen, koulutukseen ja tutkimukseen. Tulevaisuudessa järjestöjen kumppaneina ovat myös maakunnat.

Vuoden 2017 alussa Raha-automaattiyhdistys, Veikkaus ja Fintoto yhdistyivät yhdeksi uudeksi rahapeliyhtiöksi, jonka nimi on Veikkaus. Rahapeleistä kertyvät tuotot käytetään Suomessa yleishyödyllisen toiminnan tukemiseen. Avustusjärjestelmän uudistamisprosessissa kansalaisjärjestöt ja ministeriöt asettivat yhteiseksi tavoitteeksi avustusjärjestelmien yhtenäistämisen soveltuvin osin, autonomiaa kunnioittaen ja byrokratiaa vähentäen. Yksimielisestä kirjauksesta huolimatta mitään konkreettista ei ole vielä saatu aikaiseksi. Järjestöjen rahoitusjärjestelmä on tällä hetkellä liian hajanainen ja sen hallinnointi jakautuu useaan eri ministeriöön. Rahoitusjärjestelmä vaatii yhtenäistämistä, ja uudistukselle on myös järjestöjen ilmaisema tarve. Avustusjärjestelmän tulisi mahdollistaa

järjestöjen reagoiminen muuttuvaan toimintaympäristöön ilman liiallista byrokratiaa.

Hallitus on tehnyt tällä hallituskaudella normipurkua, mutta kansalaisjärjestöjä koskien työtä on vielä edessä. Joiltain osin normisto on jopa tiukentunut. On tärkeää, että kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä vahvistetaan. Esimerkiksi tiukat lakien ja asetusten tulkinnat voivat olla esteenä työttömän osallistumiselle vapaaehtois- tai talkotoimintaan.

Olisi tärkeää, että yhdistysten tarvitsemat tiedot olisivat saatavilla kootusti yhdessä paikassa. Esimerkiksi kun yhdistys palkkaa ensimmäisen työntekijänsä, edessä on hurjasti byrokratiaa ja tietoa pitää etsiä useasta lähteestä. Tämä saattaa johtaa siihen, että työntekijän palkkaamista lykätään tai siitä jopa luovutaan kokonaan.

Lobbareiden roolin kasvaessa on tärkeää lisätä myös kansalaiskuulemisia ja järjestöjen kuulemisiä. Myös puolueiden ja järjestöjen vuoropuhelua on tärkeää syventää. Järjestöillä on runsaasti asiantuntijuutta ja näkemystä erilaisten ihmisten ja perheiden arjesta, haasteista sekä toisaalta myös toimivista toiminta- ja yhteistyömalleista, mutta etenkin pienillä järjestöillä ei aina ole keinoja saada edustamiensa ihmisten ääntä kuuluville. Vuoropuhelua on mahdollista lisätä niin paikallistasolla kuin valtakunnallisesti. Dialogi vahvistaa osaltaan yhteiskunnan moniäänisyyttä.

Järjestöt tarjoavat väylän erilaisten näkemysten ja identiteettien ilmaisulle, lisäävät niissä toimivien hyvinvointia, sekä hyvinvointia yhteiskunnassa ja synnyttävät julkista keskustelua. Tästä syystä järjestöjen toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa on turvattava. Järjestöissä tapahtuu myös paljon muodollista ja epämuo-

Vapaaehtoistyö on aina pohjimmiltaan lähimmäisistä välittämistä. Varmistamme kansalaistoiminnalle puitteet, joissa hyvät ideat ja teot pääsevät kukoistamaan.

Keskustan periaateohjelman kohta 15.

dollista oppimista. Järjestötyö itsessään opettaa toimijoilleen muun muassa aktiivisen kansalaisuuden taitoja. Näitä taitoja voidaan tunnustaa ja hyväksilukea kaikilla koulutusasteilla.

Järjestöt ovat uuden edessä niin digitalisaatiokehityksen kuin pop up -toiminnan yleistyksen myötä. Digitalisaatio haastaa myös järjestöjä ja se näkyy esimerkiksi viestinnän tarpeiden muuttumisessa, palvelujen tuottamisessa ja tietosuojan turvaamisessa. Digitalisaatio vaatii uudenlaista osaamista. Digitalisaatio tuo myös uusia mahdollisuuksia kaikenkokoisille järjestöille; se parhaimmillaan helpottaa arkea, jäsenten osallisuutta, toiminnan tehostamista ja tavoitteiden toteutumista. Järjestöjen rooli suhteessa digitalisaatioon on moninainen: toisaalta järjestöt omalta osaltaan kantavat vastuuta digitaalisten taitojen opettamisesta kansalaisille ja tarjoavat neuvontapalveluja. Samanaikaisesti järjestöt tarvitsevat myös itse tukea digitalisaation tullessa osaksi järjestöjen toimintakulttuuria.

Vuonna 2007 hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä. Sen tarkoituksena oli luoda julkisen vallan toimintalinjaa suhteessa kansalaisjärjestöihin sekä lisätä toimien johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta, asettaen samalla tavoitteet Suomen kansalliselle ja kansainväliselle linjalle kansalaisjärjestöjen suhteen. Monet periaatepäätöksessä mainitut kehittämisskohteet ja niihin liittyvät tavoitteet on saavutettu, mutta kymmenessä vuodessa niin yhteiskunta, lainsäädäntö kuin kansalaisjärjestöjen toimintaympäristö ovat muuttuneet. Periaatepäätöksen määritelmät kansalaisyhteiskunnasta ja sen merkityksestä eivät ole vuosikymmenessä vanhentuneet, mutta sen määrittelemät tavoitteet kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä kaipaavat päivittämistä.

4.3 Yhteiskunnan toimijat: kunnat, maakunnat, eduskunta ja seurakunnat muuttavat toimintatapojaan

Keskusta vaikuttaa kansalta vaaleissa saamansa valtakirjan voimalla kunnissa, maakunnissa, eduskunnassa, Euroopan parlamentissa ja seurakunnissa. Vaikuttamisen muodolliset ja viralliset instituutiot ovat tärkeitä vallankäytön ja päätösten legitimitetin vuoksi. Kunnat ja seurakunnat edustavat lähidemokratiaa, koska ne on valittu demokraattisesti ja ne toimivat paikallisella ja niillä on laaja päätösvalta.

Maakuntauudistus on haaste uudenlaisen yhteiskunnallisen osallisuuden kehittämiseksi. Maakunnissa tulee olla toimiva demokratia, vahvat vaikuttajatoimielimet ja maakuntahallinnon toimiva yhteys kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen välillä. Luottamustoimen hoidon työllistävyyteen tulee keksiä ratkaisuja. Suomen kunnat ja maakunnat tarvitsevat riittävällä työajalla resursoituja luottamushenkilöitä ja uusia politiikan tekemisen tapoja työelämän, luottamustoimien ja arjen yhteensovittamiseksi.

RATKAISUJA:

- Maakuntien ja puolueiden tulee tukea maakuntien uusia luottamushenkilöitä tehtäväänsään riittävän perehdytyksen ja koulutuksen turvin. Keskusta tukee valmennuksella omia ehdokkaitaan ja luottamushenkilöitään yhdessä puolueen sisäjärjestöjen ja Maaseudun Sivistysliiton kanssa.
- Maakuntien vaikuttamistoimielimille (van-

hus- ja vammaisneuvostot, nuorisovaltuus-
tot) taataan todellinen vaikutusvalta.

- Kuntien ja maakuntien asukkaita osal-
listetaan päätöksentekoprosesseihin jo
alkuvaiheessa pitämällä avoimia iltakouluja
tai kutsumalla valmisteleviin työpajoihin.
Yhdessä tekeminen ja sidosryhmien aito
vuorovaikutuksellinen osallistaminen vah-
vistavat osallisuuden kokemusta. Jokaisen
kunnan ja maakunnan on löydettävä omis-
ta ja asukkaidensa lähtökohdista parhaat
vaikuttamismuodot.
- Luottamushenkilönä toimimisen haasteet
nostetaan esiin. Kannustetaan kuntia ja
maakuntia resursoimaan tarvittaessa osa-
tai kokoaikaisia päätöksentekijöitä. Kunnissa
ja maakunnissa tullaan edistämään uuden-
laista päätöksenteon ja viestinnän kulttuu-
ria, joka auttaa sovittamaan yhteen työn,
luottamushenkilönä toimimisen ja arjen.
- Palveluiden ja päätöksenteon esteettömyy-
dessä huomioidaan myös digiyhteiskun-
nan mukanaan tuomat haasteet - kaikilla
kansalaisilla ei ole samanlaisia valmiuksia,
mutta heitä ei silti voi jättää osallisuuden
ulkopuolelle. Tarjotaan erityisryhmille heille
sopiva tapa osallistua asuinpaikkansa pää-
töksentekoon ja kehittämiseen.
- Kannustetaan neuvoo-antaviin kuntalaisää-
nestyksiin.
- Otetaan käyttöön lobbarirekisteri.

Vaikuttajaetimiellillä kuten nuorisovaltuus-
toilla ja vammais- tai vanhusneuvostoilla on
tärkeä rooli muodollisen vaikuttamisen ket-
jussa. Osana maakunta- ja soteuudistuksen

muutostukea on satsattava osallisuuden ke-
hittämiseen niin edustuksellisen demokratian,
suoran vaikuttamisen kuin vaikuttamiselinten
osalta. Maakuntauudistus lisää demokratiaa,
kun alueella valitaan suoralla vaalilla luot-
tamushenkilöt päättämään monista asioista,
joista aiemmin päättivät virkamiehet tai kun-
nanvaltuustojen valitsevat henkilöt.

Maakuntauudistuksessa syntyy uusi alueelli-
nen hallinto. Maakuntavaalit tuovat tätä uutta
hallintoa lähemmäksi kansalaisia, mutta uh-
kana on, että se jää etäisemmäksi kuin oman
kunnan hallinto. Maakuntahallinnosta ei saa
muodostua maakuntakeskusjohtoista hallin-
toa, vaan sen tulee edustaa monipuolisesti
kaikkia maakunnan osia. Tähän vastataksaan
maakunnan ja puolueiden on tarjottava uu-
sille luottamushenkilöille riittävästi koulutusta
maakunnan toimintaperiaatteista, nykytilasta ja
tulevaisuuden haasteista.

Sekä maakuntahallintoa että kuntien ja seu-
rakuntien hallintoa on kehitettävä entistä
avoimempaan ja esteettömämpään suuntaan.

*Aluepolitiikan uusi nousu
perustuu maakuntiin. Ne
ymmärtävät voimavaransa,
keskittyvät vahvuksiinsa sekä
yhdistävät yksityisen, julkisen
ja järjestöjen osaamisen
asukkaidensa hyödyksi. Kunnat
ovat ihmisten yhteisöjä, jotka
takaavat alueiden elinvoiman ja
kansanvallan toteutumisen.*

*Keskustan periaateohjelman
kohta 81.*

Hallinnon esteettömyys ja avoimuus tarkoittaa paitsi palveluiden ja päätöksenteon fyysistä esteettömyyttä myös riittävää tiedon saatavuutta sekä asukkaiden kuulemista ja osallistamista päätöksentekoprosesseihin.

Osallistuminen yhteiseen päätöksentekoon koetaan usein työläänä. Miten oma työ, pitkät kokoukset ja oman arjen pyörittäminen sopivat yhteen? Kunta- ja maakuntatason päätöksenteko on järjestettävä niin, että osallistuminen on mahdollista kaikille. Tämä edellyttää päätettävien asioiden laadukasta valmistelua, digialustojen käyttöä, avointa sähköistä viestintää luottamushenkilöiden suuntaan sekä tarvittaessa koko- tai osa-aikaisia luottamushenkilöitä kunta- ja maakuntahallintoihin.

Politiikkaa ja poliitikkoja ei arvosteta tarpeeksi, jolloin muodollisissa instituutioissa toimiminen ei houkuttele ihmisiä. Arvostusta pitää vahvistaa, jotta kiinnostus yhteisten asioiden hoitamiseen säilyy kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja kaikissa ihmisryhmissä. Demokratiavaje kasvaa, jos politiikassa toimii vain pieni joukko ihmisiä.

Keskusta kannattaa lobbarirekisterin käyttöönottoa. Eduskunnassa yksityishenkilöllä on oltava jatkossakin oikeus tavata kansanedustaja ilman julkisuutta.

5. DEMOKRATIAPOLITIikka KANSAINVÄLISEN TYÖN KÄRKEEN

Demokratiapolitiikalla ja kansalaisyhteiskunnalla on myös kansainvälinen ulottuvuus. Suomella on vahva imago kansainvälisen rauhantyön lähettiläänä ja aktiivisena EU-maana. Kansainvälisessä demokratiatyössä pidämme tinkimättömästi kiinni demokratian pelisäännöistä, ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteista ja edellyttämme näiden pelisääntöjen noudattamista yhtä lailla itseltämme kuin myös muilta.

Demokratiatyö ja rauhanlähettiläänä toimiminen nostetaan vahvemmin Suomen ulkopolitiikan kärkeen. Esimerkiksi Euroopan ja Afrikan demokratiavajeet vaikuttavat niin suorasti kuin epäsuorasti suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös nuorten, naisten ja aliedustettujen ryhmien osallistumismahdollisuudet nostetaan kärkeen. Järjestöille mahdollistetaan entistä paremmat kansainvälistymisen mahdollisuudet.

RATKAISUJA:

- Nostetaan Suomen ja Keskustan imagoa kansainvälisen demokratiatyön kärkiteki-jänä. Nostetaan demokratiakysymykset, naisten, nuorten ja aliedustettujen ryhmien osallistumisoikeudet demokratiapolitiikan ytimeen. Hyödynnetään suomalaista demokratia- ja yhteiskuntaosaamista niissä

maissa, jotka vasta rakentavat demokraattisen yhteiskunnan rakenteita.

- Tuetaan yhdistysten ja seurojen kansainvälistymistä ja kansainvälistä yhteistyötä.
- Vahvistetaan puolueen kansainvälistä toimintaa ja yhteistyötä.
- Koulutusvientiä vahvistetaan osana kehitysyhteistyötä.

Pidämme kansainvälisessä toiminnassa esillä nuorten, naisten ja kaikkien aliedustettujen ryhmien osallistumisoikeuksia. Epävakaiden demokratioiden vakauttamisen tulee olla Keskustan kansainvälisen politiikan kärjessä; tähän tavoitteeseen kuuluvat erityisesti Euroopan ja Afrikan kriisien selvittäminen. Rehellinen vaalijärjestelmä ja selkeä vaalilainsäädäntö ovat demokraattisten kansalaisyhteiskuntien perusta. Keskustan pitää ottaa kantaa globaaleihin kotalonkysymyksiin, kuten ilmastonmuutokseen, rauhaan, ihmisoikeuksiin ja demokratiaan.

Suomalaiset nuoret kasvavat yhä useammin ajatuksissaan maailmankansalaisiksi; nuoren sukupolven identiteetti on moninainen ja nuoret samaistuvat paitsi kotipaikkaansa myös Suomeen, Eurooppaan ja maailmaan.

Maailmankansalaisuuden ajatusmallia voidaan tukea mahdollistamalla järjestöille, kouluille ja yhteiskunnan eri toimijoille kansainvälistymisen mahdollisuudet. Keskustan on omassakin toiminnassa mahdollistettava yhä vahvemmin osallistuminen kansainvälisten järjestöjen toimintaan. Keskustan ihmiskäsitys tukee maailmankansalaisuuden syntymistä.

Koulutusvienti on tärkeä osa yhteiskuntien yhteismitallista kehittymistä, demokratioiden vahvistumista, ihmisoikeustyötä ja kehitysyhteistyötä. Otetaan loikka eteenpäin koulutusviennissä ja toteutetaan vientikokeiluja myös kehitysyhteistyötarkoituksessa.

Kestävien ja demokraattisten yhteiskuntien kehittyminen kulkee käsi kädessä muiden politiikan lohkojen kanssa. Esimerkiksi tasa-arvoinen kauppapolitiikka on yksi keskeisistä keinoista nostaa kehittyviä maita. Kansainvälisesti on huolehdittava, että elintason nousu tapahtuu kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla.